

'Ik zit hier niet om de houtbouwsector te verdedigen'

Klimaatdoelen zijn moeilijk in de praktijk te brengen. Bio-energie uit hout leek een mes dat aan twee kanten snijdt: meer bos én duurzame energie. Maar de kritiek zwelt aan. Biomassa botst met het behoud van biodiversiteit, zegt ecooloog Patrick Jansen, gespecialiseerd in bosesystemen. Gert-Jan Nabuurs, hoogleraar Europese bossen, denkt dat de twee hand in hand kunnen gaan. Een gesprek over dood hout, de vermiljoenkever en multifunctioneel bos. **Tekst Marieke Rotman Foto's Eric Scholten**



Patrick: 'Ik maak me bij het kappen van hout voor biomassa zorgen om de biodiversiteit, vooral door de rol van oude en dode bomen in het ecosysteem. Een leger van gespecialiseerde organismen is jarenlang betrokken bij de afbraak van hout. Een haast onzichtbaar proces, maar geassocieerd met zo'n 45 procent van de biodiversiteit in bossen. Nu wordt die cyclus afgebroken door oud en dood hout te kappen. Een blinde vlek in het bosbeheer.'

Gert-Jan: 'Ik ben het helemaal eens met het belang van biodiversiteit. Maar we zijn binnenkort met negen miljard mensen op deze aarde. Hout is een duurzaam en alomtegenwoordig productiemiddel: van de stoel waar je nu op zit tot verpakingskarton en wc-papier. Natuurlijk moet je bos actief beschermen, ik zit hier niet om de houtbouwsector te verdedigen. Maar ik zie wel kansen: een deel van oud hout in bossen kunnen we inzetten

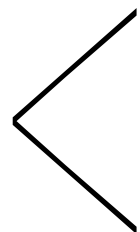
voor bio-energie, dat gebeurt al jaren. Dat kan, in combinatie met *Post-consumer* reststromen hout, in een tiende van onze energierekening voorzien.'

Patrick: 'Het probleem is dat het bos als ecosysteem en bos als productiesysteem te vaak door elkaar lopen, terwijl die twee voor mij als ecooloog als dag en nacht zijn. Een productiebos is meer een stuk grond waar toevallig bomen op groeien, terwijl een oud bos een complex systeem is. Hout is inderdaad een heel duurzame bouwstof. Maar dat moet niet ten koste gaan van gebieden die met pijn en moeite zijn aangewezen als natuurreserveaat.'

Gert-Jan: 'Bedoel je Natura2000-gebieden (een Europees netwerk van beschermde bossen, red.)?'

Patrick: 'Alle gebieden die meetellen als natuurreserveaat. Als je een bos puur voor productie opzet: prima. Maar als

'Op die manier
is ons wc-papier
morgen niet
meer beschikbaar'



> 'Los het maar op! Maar blijf van de natuur af'

het natuur is moet de hoofdfunctie ook duidelijk zijn: natuur. Multifunctioneel bos, daar geloof ik in de praktijk niet in.'

Gert-Jan: 'Natura2000 heeft inderdaad weinig om het lijf, ook al beslaat het een derde van alle bossen. We hebben in Europa minder dan één procent van het bos strikt beschermd, het oerbos. We zouden meer bossen die daar qua eigenschappen sterk op lijken óók die beschermde status moeten geven.'

Patrick: 'Ja, bossen met potentie. Je hoort vaak: "Eens gebruikt, altijd gebruikt", maar dan kunnen we de hele Amazone ook afschrijven.'

Gert-Jan: 'We hebben nu in Europa meer bos dan in de Middeleeuwen.'

Patrick: 'Maar de ecologische kwaliteit is slecht, zeker in Nederland. Als je een bos wil blijven melken moet je het niet aanmerken als natuurreservaat.'

Gert-Jan: 'Die term, het bos melken, die doet geen recht aan wat er gebeurt. Een bosbeheerder heeft aandacht voor alle aspecten van het bos en beweegt mee met de wensen van de samenleving. Nu is dat in de richting van meer biodiversiteit.'

Patrick: 'Dat is makkelijk gezegd. Stel, jij zoekt een huis en krijgt er een zonder dak en bed. De verkoper zegt: "Het is een compromis, maar het is een huis." Dan woon jij toch niet goed? Zo gaat het met bosbeheer. Als je het niet kan ontwikkelen richting een volwaardig ecosysteem moet je niet zeggen dat het als bos een bijdrage aan de klimaatdoelen is.'

Gert-Jan: 'Timmermans wil nu drie miljoen hectare bosuitbreiding per jaar tot stand brengen in Europa.' Dat is een

hele goede zaak, maar NGO's zijn ook daar tegen omdat zij vrezen dat het deels plantages zullen worden.'

Patrick: 'Ik heb zulke plantages gezien, daar leeft echt niks. Doe dan iets waar de lokale bevolking en natuur ook iets aan hebben.'

Gert-Jan (lachend): 'Dus toch multifunctioneel bos.'

Patrick: 'Ja, dan toch wel. Als beschermd bos maar écht beschermd wordt. Op de beschermingslijst van Natura2000 zijn twee soorten opgenomen die bij afbraak van oud hout betrokken zijn: het vliegend hert en de vermiljoenkever. Alleen die twee beschermen, en niet de duizenden andere betrokken soorten, slaat natuurlijk nergens op.'

Gert-Jan: 'We hebben in Europa naast oerbos ook 170 miljoen hectare bos waar we uit oogsten op een multifunctionele manier, daar moeten we qua ecologie gebruik van maken.'

Patrick: 'Er zijn wel voorbeelden van bossen die met mate worden geëxploiteerd en toch heel divers zijn en goed functioneren. Maar geen bulkproductie, zoals voor biomassa.'

Gert-Jan: 'Op die manier is ons wc-papier morgen ook niet meer beschikbaar, Patrick.'

Patrick: 'Los het maar op! Maar blijf van de natuur af. De dalende biodiversiteit is het probleem van de mens.'

Gert-Jan: 'We moeten uiteindelijk proberen de vraag naar beneden te brengen.'

Patrick: 'Ja! Dat is de crux. Mensen zijn



blij dat energie nog goedkoper wordt als we duurzaam gaan produceren. Hállo, het moet juist duurder worden! Er zijn genoeg oplossingen om dat voor lage inkomens ook reëel te houden. Anders wordt de biodiversiteit veel te makkelijk kind van de rekening.' ■

Het antwoord op de grote vragen is zelden eenduidig. In *Van Twee Kanten* gaan mensen met verschillende visies op een complex vraagstuk met elkaar in gesprek.